

del af, hvad den var, da de samlede den. Dyrtiden var i Virkeligheden en overmaade kraftig Formuekonfiskation for mange af de Mennesker, der paa Grund af Alder eller andre Forhold var ude af Stand til paa ny at kaste sig ud i Erhvervslivet. De private Virksomheder udnyttede Konjunkturerne og tjente mægtige Penge, og disse Penge blev igen anvendt til Direktørgager, Bestyrelshonorarer og store Aktieudbytter, der foregik Udvanding af Aktier o. s. v., der blev skabt en tilsyneladende Pengerige- lighed, som resulterede i Luksus og Ødsel- hed og en Ligegyldighed for Penge fra- oven af, som bidrog til at forgifte hele Samfundslivet.

Naar man derfor stiller den offentlige Drift, som bliver drevet med Samfunds- interesser for Øje, og den private Drift, som kun bliver drevet med sin egen In- teresse for Øje paa en samfundsskadelig Maade, overfor hinanden, synes jeg, der er stærkt talende Beviser for Nødvendig- heden af vort Krav om, at Samfundsmagten skal have Indflydelse paa de private Virk- somheders Driftsmaade, saa at den ikke alene faar Lejlighed til at føre Kontrol med, men ogsaa faar Indflydelse paa selve Erhvervene. Det ærede Medlem Hr. Rud- feld synes desværre at høre til dem, der, ligesom de franske Aristokrater under Re- volutionen, intet har lært og intet glemt.

Vi ser, hvorledes Spekulationen i høj Grad mishandler den danske Industri. Et særlig typisk Eksempel har vi i den Affære, jeg kunde fristes til at sige den Skandale, som vi i Øjeblikket er Vidne til indenfor de danske Cikoriefabrikker. Vi ser her, hvorledes en stor og praktisk talt monopoliseret Virksomhed, der frem- stiller et dansk Produkt, gennem et dygt- igt Samarbejde af mange producerende Kræfter og vel ogsaa ved en smart Ud- nyttelse af Konjunkturerne har skabt et godt Udbytte gennem Aarene og derved samlet sig en Konsolideringsfond paa ad- skillige Millioner Kroner, som rettelig burde anvendes til at sikre Virksomheden i eventuelle Nedgangsaar, og saa melder der sig en enkelt hensynsløs Kapitalist eller maaske — jeg kender ikke alle de spegede Traade og hemmelige Gange i Kapitalisternes Rævebo — snarere en Kredt af Spekulanter, der nu forsøger at tilrive sig denne Konsolideringsfond for at kunne putte den i sin egen Lomme og anvende den efter eget Forgodtbefindende — og det vil jo ogsaa nok lykkes under en eller anden Form. Dette er et enkelt Eksempel paa, hvorledes en Industri, der

har en stor Betydning for Samfundet, baade fordi den fremstiller Varer, som Samfundet har Brug for, og fordi den beskæftiger mange Mennesker, er underkastet hensyns- løse Kapitalisters Spekulationsinteresser.

Men det er jo ikke det eneste Eks- empel. Der har under Krigen været Sne- se af Industrier, som har haft lige saa store og i mange Tilfælde langt større Fortje- nester end Cikoriefabrikkerne, og som, hvis de havde været styret samfundsmæssigt, havde været i Stand til at oplægge Kapitaler, ved Hjælp af hvilke Virksomhederne kunde fortsættes i Nedgangsaarene; men de Midler, de tjente, blev ødslet bort af Ka- pitalens Indehavere, og da Nedgangen kom, standsede disse store Bedrifter deres Virk- somhed først og fremmest til Ulykke for de Arbejdere, som var beskæftiget i dem, og som blev arbejdsløse, men dernæst ogsaa til Ulykke for hele Samfundet, som jo maatte betale sin Del af Omkostning-erne ved denne Standsning.

Det under mig, at Venstrepartiet som saadant ikke kan se det gale i, at disse Forhold vedbliver, det forbauser mig meget, hvis det ærede Medlem Hr. Rudolf, der jo saa stærkt talte Privatdriftens Sag og modsætter sig den offentlige Kon- trol, virkelig i disse Ord talte med Ven- stres Tunge. Venstres *social*e Basis er jo det middelstore, ja, jeg tør maaske efter det ærede Medlem Hr. Sporn-Fiedlers Udtalelser forleden Dag tilføje, ogsaa det større Landbrug. Men dette Landbrug som saadant, baade det større og det middelstore, er selv udelukket fra at kunne handle paa samme Maade som Industrien. Landbruget kan ikke give op, fordi der efter nogle gode Aar kommer nogle daar- lige, det er nødt til at fortsætte og maa, i alt væsentligt i alt Fald, beholde den samme Arbejdskraft i daarlige Aar som i de gode. Naar det er Tilfældet, forstaar jeg ikke, hvorledes Landbrugets Udøvere vedblivende vil finde sig i, at Industrien ganske hensynsløst indkasserer Gevinsten i de gode Aar og standser Virksomheden i de daarlige og lader Samfundet om at betale Omkostningerne.

Socialdemokratiet ønsker ikke at lægge den virkelig producerende Industri saa meget som et Halmstraa i Vejen, tvært- imod, vi ønsker paa bedste Maade at fremme Betingelserne for Industrien; men vi vil en samfundsmæssig Kontrol og Ind- flydelse, saa vi kan forhindre, at den pri- vate Spekulation ødelægger Industrien, ud- marver Virksomheden, for saa bagefter at kaste den fra sig som en udpresset Citron